

Dimarts,13 d'octubre del
2009

Opinió Política Món Economia Diàleg Societat Ciutats Esports Cultura i Espectacles Comunicació

EL PREU D'UN CREIXEMENT BASAT PRÀCTICAMENT EN LA CONSTRUCCIÓ

El desgavell econòmic (2)

CARLES BOIX / CATEDRÀTIC DE POLÍTICA I AFERS PÚBLICS DE LA UNIVERSITAT DE PRINCETON

L'economia espanyola té, com deia ara fa dos dimarts, dues característiques dramàtiques: una gran volatilitat, feta de pics d'atur agudíssims seguits d'uns anys abundants, plens, per utilitzar termes bíblics, de vaques d'una greixor immensa i lluent; i una feblesa i poca productivitat sistemàtiques. Entre 1995 i 2002, és a dir, en una època particularment dinàmica, la productivitat (és dir, la quantitat produïda per persona i hora de treball) dels alemanys i els francesos va augmentar cada any un 2,24 % i un 2,06 %, respectivament. A Espanya va créixer un 0,68%. Això vol dir que, si no canviaven aquelles xifres, Alemanya trigaria 32 anys a doblar la seva producció (i per tant la seva renda), França en tardaria 34 i Espanya, 103. De fet, al cap de cent anys i gràcies a la màgia de l'interès compost, mentre els espanyols a penes haurien multiplicat la seva renda inicial per dos, els francesos ho haurien fet per set i mig i els alemanys per nou. Lamentablement, les coses han empitjorat: després de 2002, la productivitat a Espanya va caure per sota del 0,5 % anual.

SOMEKAWA

EL MODEL ECONÒMIC ESPANYOL ACTUAL (un sector financer voluminós, grans empreses energètiques i de telecomunicacions, algunes plantes automobilístiques instal·lades per multinacionals estrangeres, un teixit industrial més aviat prim a la perifèria i, per damunt de tot, turisme i construcció) deu ser, juntament amb bona part del poder judicial, una de les grans continuïtats històriques del franquisme. L'èxit econòmic dels seixantes, bastit sobre el totxo i les sueques, va assenyalar el camí del futur amb vigor. La transició a la democràcia, amb uns costos laborals accelerats i noves regulacions laborals, i l'entrada a la Unió Europea van destruir una bona part del sector industrial tradicional (que, d'altra banda, no devia ser gaire competitiu) i van reforçar el domini del turisme i la construcció. Tot això ho hem patit de prop a casa: els mateixos que van covar el porciolisme urbanístic van fer, vint anys després, de museus inspiradores de la reconversió, via Jocs Olímpics, de la Barcelona noucentista en Barcelona postindustrial.

EL MODEL (POC) PRODUCTIU ESPANYOL té unes causes objectives innegables. El país compta amb uns recursos naturals formidables: el sol, el mar i, en definitiva, l'atractiu que exerceixen sobre els bàrbars europeus de vacances o a punt de jubilar-se. El problema, però, és que tothom s'ha lliurat a la seva sobreexplotació amb una ànsia imparable, per unes raons financeres ben bàsiques. L'any 2006 l'informe Kothari, fet per les Nacions Unides sobre el sector de la vivenda a Espanya, calculava que més d'una quarta part dels ingressos municipals provenien del desenvolupament de plans urbanístics. Naturalment, com que l'expansió del sòl urbanitzable i del nombre de vivendes alhora amplia la base fiscal local i genera més demanda de serveis, els governs locals (i probablement tots els nivells de l'administració) cauen en la temptació i en l'obligació de fer encara més requalificacions, en una mena de roda imparable.

AQUESTA APOSTA PER LA CONSTRUCCIÓ i l'hostaleria té aleshores unes conseqüències econòmiques i socials punyents: primer, l'entrada d'una massa de mà d'obra barata per sostenir aquests sectors; segon, la pujada, per pura pressió poblacional, dels preus de les vivendes ja existents; tercer, i a causa d'aquest increment de preus, l'extensió de la sensació entre els nadius (almenys entre aquells que tenen un pis en propietat) d'haver pujat patrimonialment i, per tant, de tenir dret a poder gastar més; i, quart, entre els no propietaris (normalment els més joves), l'ofec derivat de la combinació de sous mileuristes i hipoteques d'hipopòtam.

L'EXPANSIÓ URBANÍSTICA ESPANYOLA s'ha convertit, a més a més, en un autèntic desori urbanístic, com expliquen, de manera excel·lent, Anna Alsina i Casimir Alsina en el seu llibre, en curs de publicació, *El desgavell urbanístic*. Aquesta realitat és del domini públic a Europa. Potser perquè preferim escandalitzar-nos amb la tragicomèdia política d'altres contrades, en particular la Itàlia berlusconiana, al país va passar completament desapercebuda la resolució Auker aprovada pel Parlament Europeu el 26 de març per 349 vots a favor, 110 en contra (entre ells els del PP) i 114 abstencions (incloent-hi les del PSOE) condemnant els excessos urbanístics dels darrers anys a Espanya. Aquesta llarga resolució (5.600 paraules) declara que "totes les administracions [espanyoles], central, autonòmiques i locals han estat responsables d'haver posat en marxa un model de desenvolupament insostenible (...) amb conseqüències gravíssimes (...) mediambientals, socials i econòmiques" tant per l'aprovació "d'una legislació inadequada i de vegades injustificada, sovint contrària als objectius de diverses lleis europees" com per "l'aplicació laxa de la legislació urbanística i mediambiental vigent".

EL DESGAVELL URBANÍSTIC ESPANYOL inclou entre altres coses: "Una destrucció massiva en la darrera dècada a les illes i les zones costeres mediterrànies d'Espanya" i la manca de "protecció del medi ambient" en general; procediments de contractació pública, en general en relació amb el control dels processos d'urbanització" deficients; l'estafa de "milers de ciutadans europeus (...) víctimes d'abusos urbanístics comesos per autoritats locals sense escrúpols"; i un "model espoliador dels béns culturals, que destrueix (...) jaciments arqueològics, edificis i llocs d'interès cultural".

AQUEST DESASTRE URBANÍSTIC s'estén a tot l'Estat, des de Formentera, on s'han establert línies de demarcació costanera de manera arbitrària i probablement discriminatòria, al País Valencià, on la Comissió Europea ja va recórrer als tribunals per abusos urbanístics "que afecten directament l'aplicació per part de les autoritats valencianes de la directiva sobre contractes públics", i a Andalusia, Castella - la Manxa, Múrcia i València, on més de 250 projectes urbanístics han estat objecte de dictàmens negatius de les autoritats competents en matèria d'aigua. Tot això es deriva, continua la resolució, de la "manca de claredat, precisió i certesa en la determinació dels drets de propietat en la legislació [espanyola]", la "laxitud en els processos judicials", la falta d'execució de les sentències judicials i l'absència d'una "cultura de la transparència dirigida a informar els ciutadans sobre la gestió del sòl". I, obliga la Comissió, segons el vot del Parlament, a considerar la futura suspensió dels fons estructurals i de cohesió que rep Espanya si aquesta no coopera.

LA RESOLUCIÓ EUROPEA ENS DÓNA, en definitiva, la clau per tenir un creixement de qualitat. Sense garanties jurídiques de primer ordre, sense una política transparent, no és possible atreure ni l'empresari de debò ni l'innovador ni l'inversor de punta. Un país opac, desgavellat, sense confiança institucional real, està condemnat a fer la viu-viu i a l'aquí-caic-aquí-m'aixeco més lamentable, com tots podem intuir a la llum d'aquesta crisi.